

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja restaureerimise osakond
Karin Kuke
magistritöö põhjal tehtud kokkuvõte

PAISTU KÜLA. AEG, MILJÖÖ, INIMENE

AEG

- Aeg sümboliseerib Paistu küla ajalugu ja arhitektuurset kujunemist ning aja jooksul muutunud arhitektuurimaastiku analüüsi.
- Aeg muudab küla pilti. Tähtis on ära märkida olulised murrangud ajaloos, millest on tingitud ühed või teised arengusuunad Paistu külas.
- Ajaline dimensioon muudab paiga arhitektuuriliselt, aga ka kultuuriliselt mitmekihiliseks, mida omakorda püüab seletada pealkirjas kajastuv järgmine mõiste - MILJÖÖ p

MILJÖÖ

- peegeldab küla õhustikku, mis hõlmab endas nii nähtavat kui nähtamatut tunnetuslikku keskkonda

INIMENE

- Inimene on keskkonna lahutamatu osa, mistõttu pööratakse tänapäeval üha rohkem ja rohkem planeeringutes tähelepanu kohalikule elanikule ja tema vajadustele.
- *Uurimistöö pealkirjas kasutatavad mõisted on omavahel tihedalt seotud. Kohati on need nii läbipõimunud, et on raske eristada nende tähendust. Paistu külas moodustub eelpool toodud mõistete näol tervik, mis kannab endas selle kogukonna identiteeti – **mulgi identiteeti**.*

Töö idee

- Töö ülesandeks on Paistu küla miljööväärtuslike hoonestusalade määratlemine ning nende kaitse-, kasutus- ja ehitustingimuste seadmine. Sellele eelnevalt uuritakse küla kujunemise ajalugu ja analüüsitakse arhitektuuriväärtusi.
- Töös keskendutakse kohalikule elanikule, kui potentsiaalsele külamiljöö säilitajale. Uurimuse käigus läbiviidud küsitlus näitab lõpptulemusena elanike nägemusi, vajadusi ja väärtushinnanguid, mida tuleks arvesse võtta edaspidi planeeringutes.

Esimese maailmasõja eelne periood

- Arheoloogilised leiud tõendavad, et Paistu ümbrus oli asustatud juba esimestel sajanditel pKr. Paistu kihelkonna alasid hakati asustama seoses maaviljeluse kujunemisega. Ordu ajal kuulus Paistu administratiivselt Karksi foogtkonda ning Paistus oli 12 küla. Liivi sõja ajal (1558–1583) sai Paistu ümbrus Vene vägede rüüsteretkede tõttu palju kannatada. 1582. aastal sõlmitud Jam Zapolski vaherahuga loovutati kogu Lõuna- Eesti Poola võimu alla. Paistu laastati järjekordselt 17. sajandi algul Poola-Rootsi sõdades. 1621. aastal langes Paistu kihelkond Rootsi võimu alla. Paistu kirikumõis on loetav 17. sajandi II poolest pärit kaardilt, mille järgi on võimalik analüüsida näiteks teedevõrgu kujunemist. Selgelt on loetav Paistu – Holstre tee (ida suunas) ning Paistu – Sultsi tee (loode suunas).

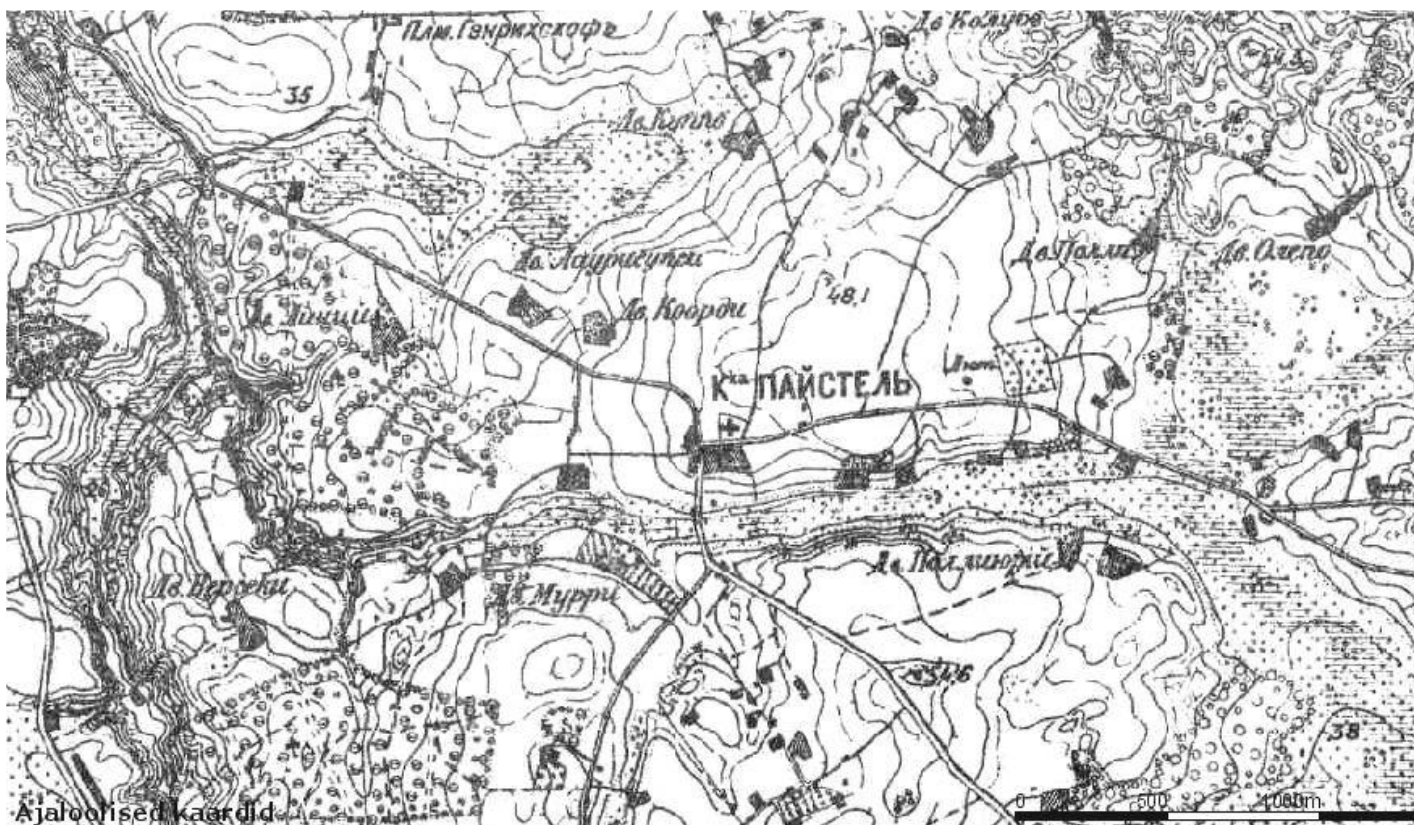
Paistu küla 17. sajandi II poolel

Fempte Dehls Transporterad Charta af dhet Geomet. Arbetet som giord ähr Anno öfwer Karkus Gebiet medh der wedhliggiande Adelige Godz. 17. sajandi II poole kaart. EAA, f 308, n 2, s 12.

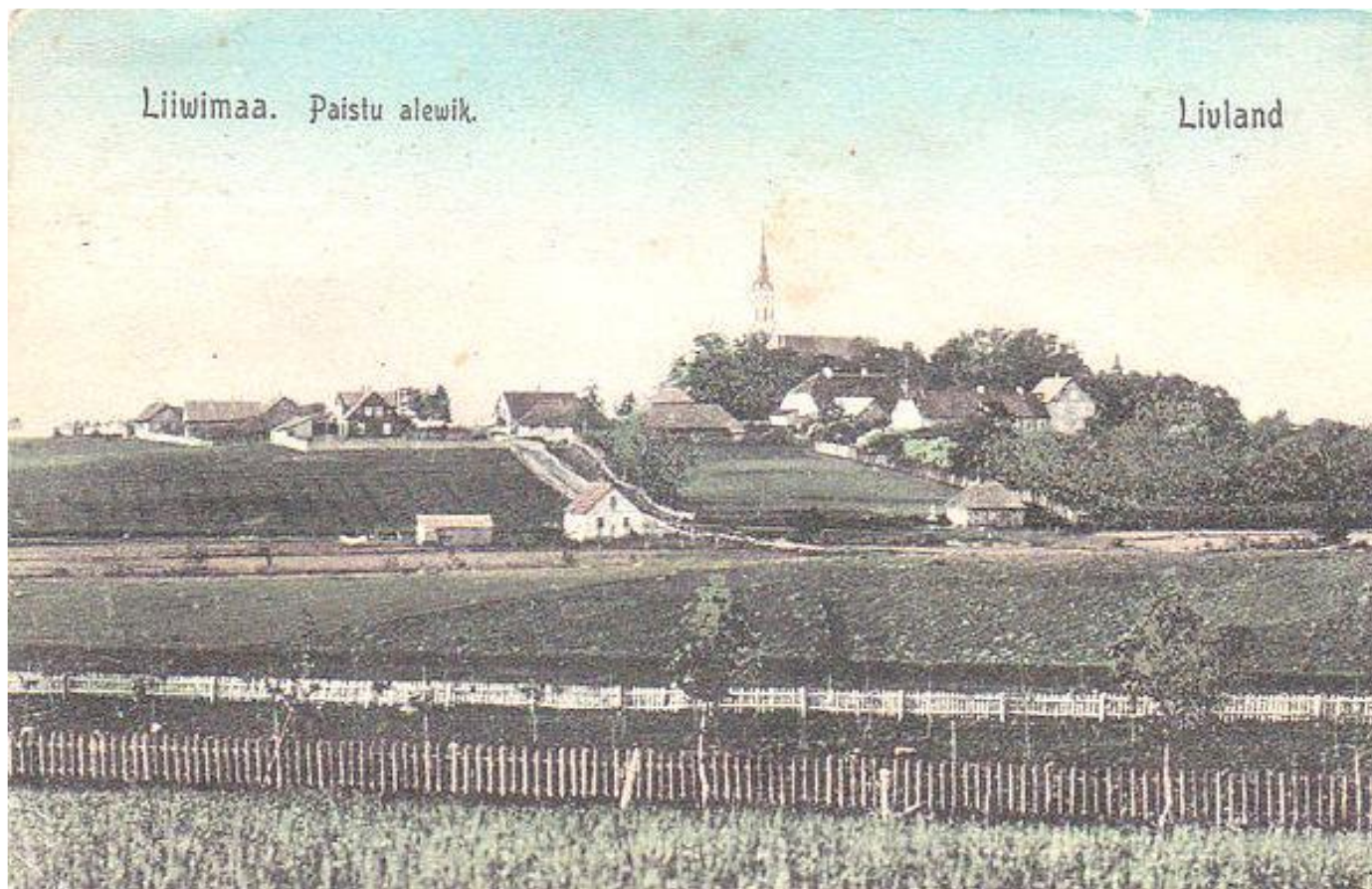
18. sajandi alguses tabas kogu Eestit ikaldus ja nälg ning uusi kannatusi tõi Põhjasõda ja 1710. aasta paiku puhkenud katk, mille tõttu vähenes elanike arv tunduvalt. 1710. aastal liideti Eesti alad Vene keisririigiga. Verstakaardilt (1900–1910) on selgelt välja loetavad suuremad talud Paistu aleviku lähiümbruses (nt Muri talu). Samuti on kaardile kantud 1810. aastal eraldatud maad kiriku surnuaia tarbeks.

Maa-ameti ajalooliste kaartide server. www.maaamet.ee

L. Velneri fotokogust

Postkaart Paistu alevikust (enne 1917. aastat)

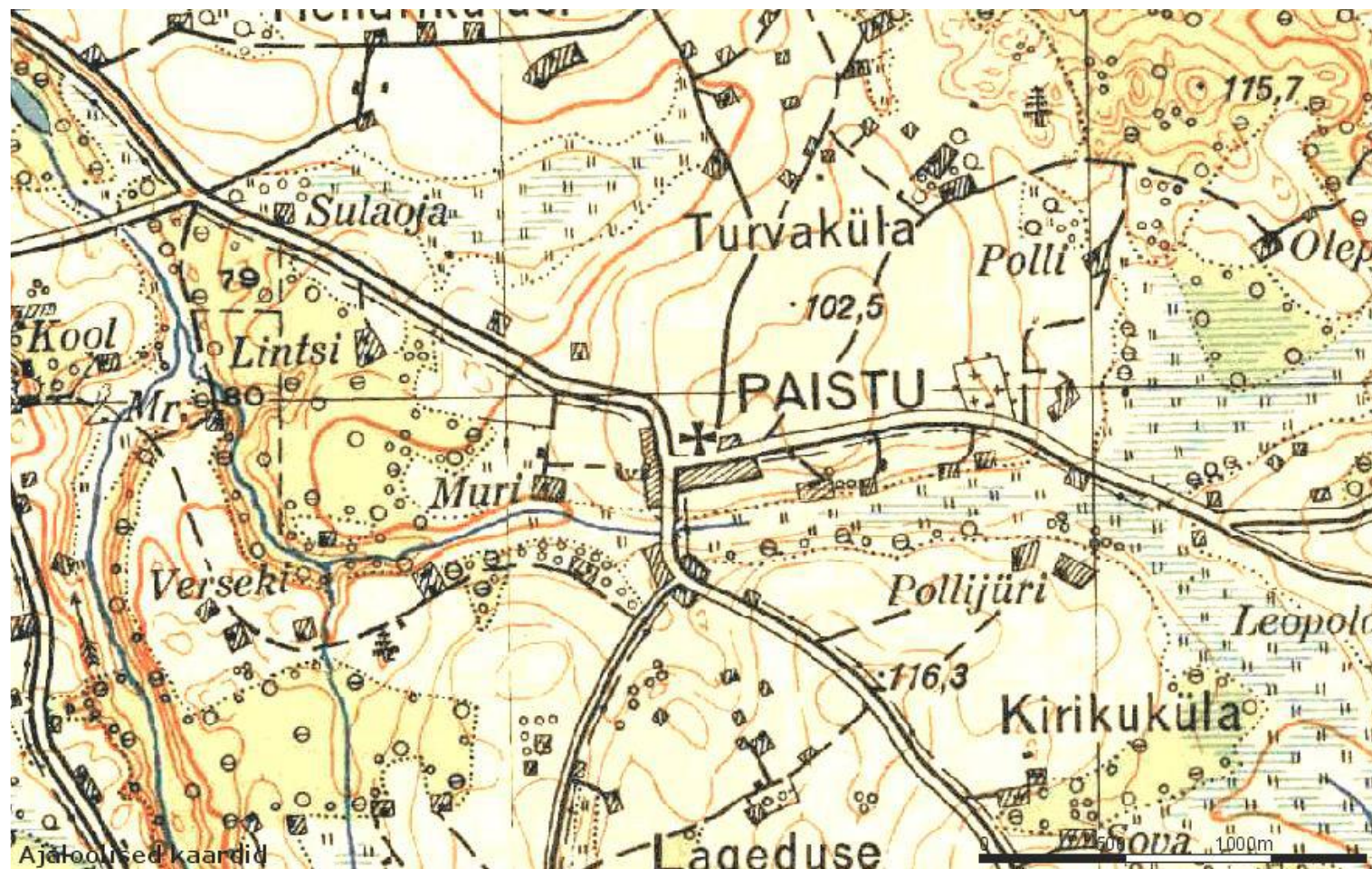

19. sajandi keskpaigas algas kogu Eestis uus ajajärk. 1849. aasta talurahvaseadusega avati tee raharendile ja talude päriseks ostmisele. Liivimaal lõppes teoorjus 1868. aasta seadustega. Talude ostmisel olid Eesti talurahva ja rahvuse jaoks majanduslikud, ühiskondlikud ja kultuurilised tagajärjed. Tekkisid uued tööliiskategooriad ning see omakorda soodustas sajandi lõpul alevike teket.

Eesti Vabariigi periood

1930. aastad paistavad silma intensiivse ehituse poolest. Sellest perioodist pärinevad 1934.aastal arhitekt Johannes Fuksi poolt projekteeritud ruumikas rahvamaja. Samuti valmis Fuksi projekti järgi doktor Reinma maja, kus asus pikka aega Paistu küla arstipunkt. 1930. aastatel rajati Loodi ja Paistu vahele uus teetrass, mille käigus kaevati maha osa Paistu mäe ning täideti apteegi juures asuvat soopealset teed.
- Eesti topograafilisel kaardil (1935–1939) näeme väljakujunenud ajaloolist alevikutuumikut.
 - Hilisemate nn. EKE tarede piirkonnas olid alles veel endised väikesed majapidamised ning tänaste korterelamute asukoht oli kasutusel põllumaana.

Paistu alevik Eesti topograafilisel kaardil (1935-1939)

1941. aasta kevadel toimus Paistus suurpõleng, milles hävis suur osa Paistu aleviku vanemast hoonestusest. Fotel Paistu enne 1941. aasta kevade põlengut. (vaade kiriku tornist Läände)
L.Velneri fotokogust

Nõukogude periood

- Nõukogude aeg oli mulkide jaoks üsna karm – küüditamised, arreteerimised, paljudel õnnestus põgeneda Läände. 1940. aastal alanud okupatsioon teostas reformatsioone erinevail rindeil. Üks olulisemaid murranguid oli eraomandi kaotamine.
- 1940. aasta maareformiga lõhuti tugevad talud, tekkis hulk jõuetuid uusmaa saajate kohti, mis viresid vaesuses, ka ettevõtted natsionaliseeriti ning algasid vangistamised, mis tipnesid 14. juunil 1941. aasta küüditamisega.

- 1948. aasta sügisel asutati Asukülas ja Hendriku mõisas kaks väikest kolhoosi, järgneval aastal ühismajandid Aidus, Otil, Kassi- ja Metsakülas ning Sultsis. Kokku oli Paistu kandis 11 majandit, mis hiljem (24. 01. 1967) Paistu kolhoosi territooriumil ühendati. Paistu kolhoos omakorda liideti 1975. aastal Holstre „Koidulaga“ kuid säilis Paistu kolhoosi nimi.
- Nõukogude perioodil on Paistu aleviku lääne osasse kerkinud 1980. aastate alguses nn EKE tarede kvartal. Nende vastas üle Paistu-Holstre tee on suured tööstushooned, mis on samuti kerkinud 1970. aastate lõpul. Paistu aleviku loode ossa on koondunud korterelamud (ehitatud umbes 1955–1975).

Taasiseseisvunud Eesti Vabariigi periood

- Taasiseseisvunud Eesti Vabariigi perioodil on Paistu üsna vähe ehitatud. Põhilised ehitustööd on piirdunud ümber- ja juurdeehitustega. Hooneid on ümber ehitatud ja uusehitiste puhul püütakse siiski säilitada piirkonnale omaseid hoonete mahte. Materjalide valik on aga ajaga kaasa läinud. Eterniitkatused on vahetatud välja profiilplekiga kaetud katuste vastu, niisamuti on puitakna asemel kasutatakse plastikust aknaid. Moodne aeg on endaga kaasa toonud uued värvid. Endisaegsed kollased, rohelised ja pruunid on tihti asendunud lilla, roosa või ererohelisega.

- Miljööväärtusliku ala kehtestamine hoiaks tulevikus ära traditsioonilist külailmet suurel määral muutvate hoonete ehitamise ja remontimise. Samas ei tohi alal kehtivad piirangud olla väga jäigad, kuna see tooks kaasa hoonete remontimata jätmise, teistesse piirkondadesse kolimise vms, mis lõppkokkuvõttes viiks „elutu külani“.

Paistu küla miljöo üldiseloostus

Kus mägi, seal mõis, kus kungas, seal küla – nii iseloostab Eesti ajaloolist asulapilti rahvasõna.

Vanasõna ilmestab hästi Paistu küla, mis asub Sakala kõrgustiku kõrgemal aladel. Ükskõik millisest suunast Paistule lähenda, kerkib maapind ja avarneb vaade. Sellest on Paistu oma nimegi saanud. Üheks oluliseks Paistu küla komponendiks on tema loodus. Töö käigus läbiviidud uuringu põhjal saab väita, et kohalik elanik tunnetab looduslikku keskkonda, ning oskab seda kõrgelt väärtustada. Looduskaunidust peetakse üheks suurimaks paiga väärtuseks, mis moodustab olulise osa küla miljöos.

- Paistu küla puhul on tegemist hajakülaga, kus leidub mõningal määral lähestikku asuvate talude gruppe. Maalilist pilti pakuvad rohked ojad-jõed ning vahelduv pinna reljeef. 19. sajandi lõpul tekkinud kirikuküla hõngu kannavad endas kirikuaia ümbruses paiknevad hooned.
- Paistu külla juhib teed nii Paistu kiriku torn kui kase-puiestee, mis juba eemalt silma paistavad. Arhitektuurimaastikul annavad tooni pisikesed ajahõngulised elamud kõrvalhoonete, põlispuude ning viljapuuaedadega.

Paistu arhitektuuripärandi üldiseloostus

- **Paistu küla kannab endas erinevaid ehitusajajärke ning rikkalikku arhitektuuripärandit, mis samas on maa-arhitektuurile iseloomulikuna lihtne ja praktiline. Suurima jälje küla arhitektuurimaastikku on jätnud 20. sajand.**
- **Küla ilmet kujundavad hoonete arhitektuur, haljastus, maastik ja teedevõrk – see kõik on Paistus üsna hästi säilinud ning moodustab tervikliku üldmulje. Tinglikult saab küla kaheks jagada – alevikus paiknevad hooned ning ümber selle kujunenud küla.**

Paistu küla miljöõ iseloomustamisel saab välja tuua järgmised väärtused:

- Küla on üsna terviklikult säilinud.**
- Lihtsad ja tagasihoidliku kujundusega hooned.**
- Säilinud on ajalooline teede- ja krundistruktuur.**
- Säilinud on üsna palju algupäraseid hooneid.**
- Looduskaunis maastik.**
- Alahoidlik eluviis (umbusk kõige uue suhtes).**

Nimetatud väärtused väärivad säilitamist ning nendest väärtustest lähtudes tuleks määrata miljööväärtuslikud alad. Kaitse eesmärgil on võimalus rakendada erinevaid meetodeid, kuid säilitamise seisukohalt on oluline elanikkonna teadlikkuse tõstmine ning selgitus- ja teavitustöö.

- JÄRGNEVATEL SLAIDIDEL PAISTU
KÜLA VÄÄRTUSLIKUMAD HOONED,
MIDA TÖÖ AUTOR ON INVENTEERINUD

PIIBU TEE 5, elumaja

- **Ehitusaeg** 19. saj. lõpp
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Madal, ühekorruseline hoone paikneb madalal maakivist soklil. Hoone viilkatust katab eterniit. Elamu on ehitatud ühe küljega liivakünka sisse ning see osa hoonest on ehitatud
- maakividest. Teist poolt majast katab rõhtlaudis. Maja puhul on tegemist 19. sajandi algul
- ehitatud väikemajapidamisega.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Rahuldav.
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Kontrollida hoone katust ning üle vaadata sokkel. Hoone vajab remonti.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone asetseb tänava suhtes küljega. Kruut ei ole piiratud. Maja esiküljel on mõned
- lehtpuupõõsad. Küljel (põhja suunas)

PAISTU TEE 12, elumaja (Maigre maja)

- **Ehitusaeg** 19. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteistkordne hoone paikneb maakivist soklil. Poolkelpkatust katab eterniit, ning hilisemalt väljaehitatud vintskapi katust katab valtsitud terasplekk. Palkidest hoone on ülelöödud rõhtlaudisega. Hoonele on paigaldatud kahese klaasijaotusega plastikaknad. Esindab Paistu küla tüüpilist elamu tüüpi.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Väga hea, hiljuti põhjalikult remonditud.
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- PVC- aknad võiks vahetada puitakende vastu, võttes akende eeskujuks nt Tamme tee 6 asuva hoone aknad. Säilitada olemasolevas mahus. Võimalusel vahetada plastikaknad puitakende vastu, mille puhul võtta eeskujuks näiteks ajaloolised fotod (kuuese klaasijaotusega aknad)
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Hoone tagumisel küljel paikneb väike ilu- ja viljapuuaed. Elamul on hilisem, lihtsa püstlaudisega kaetud kõrvalhoone (kuur). Hoone ning manatee vahel on tihe kuusehekk.

PAISTU TEE 10, end. Arsti maja

- **Ehitusaeg** 1935. a.
- **Projekti autor /meister** Arh. Johannes Fuks
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteistkordne hoone paikneb krohvitud soklil. Kelpkatust katab profiilplekk. Elamul on sümmeetriline sissepääs, mille keskel paikneb vintskapp. Vintskapid asuvad ka hoone mõlemal pool otstes. Hoone on hiljuti rekonstrueeritud.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Väga hea, hiljuti põhjalikult remonditud.
- **Ettepanekud hooldustöödeks** -
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse**
- **jms kirjeldus** Maja paikneb tänava suhtes küljega. Hoone kõrvalhooned hävinud. Krundil puuduvad piirded. Haljastus rajamise etapis.

PAISTU TEE 14, rahvamaja

- **Ehitusaeg** 1934. a.
- **Projekti autor /meister** Arh. Johannes Fuks
- **Hoone lühikirjeldus** T- kujulise põhiplaaniga hoone, mille erikujulist viilkatust katab profiilplekk. Algselt on katusekattematerjalina kasutatud laastu.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Üsna hiljuti renoveeritud.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes otsaga. Rahvamaja maanteepoolisel küljel suur kask. Piirdeaiad ja kõrvalhooned puuduvad.

PAISTU TEE 5, elumaja

Ehitusaeg 20.saj. algus

- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteist kordne elamu asetseb maakivist soklil. Viilkatust katab eterniit. Elamu keskel paikneb vintskapp. Hoone on kaetud rõhtlaudisega.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Väga hea, hiljuti põhjalikult remonditud.
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse**
- **jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Tänaval ääres kasvavad suured elupuud. Hoone tagaküljel asub väike ilu- ja viljapuuaed.

PAISTU TEE 7, elumaja

Ehitusaeg 20. saj. keskpaik

- **Projekti autor /meister -**
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteist kordne hoone paikneb madalal maakivist soklil. Viilkatust ning vintskapi katust katab eterniit. Hoone esifassaadil on hilisem tuulekoda. Maja on kaetud püstlaudisega.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd. Kontrollida katust ning üle vaadata sokkel.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Krunti piirab püstlippaed. Eramu juurde kuulub suur aed, kus paikneb pisike kuur, palju viljapuid ning kaunis tiik.

PAISTU TEE 4, hoolekandeaasutus

- **Ehitusaeg** 19. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Madal hoone paikneb maakivist soklil. Maja poolkelpkatust katab eterniit. Palkhoone on 20. sajandi keskel üle krohvitud ning on saanud läänepoolsesse otsa juurdeehituse. Ajalooliselt on tegemist kiriku pastoraadiga. Esindab Paistu külale tüüpilist elamu tüüpi.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd. Säilitada hoone olemasolevad mahud ning akende jaotus.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone taga asus kirikuõpetaja maja, mis 1930. aastatel maha põles ning täna näeme ainult maakivist varemeid. Elamu ümber kasvavad põlised tammepuud.

PAISTU TEE 2, kauplus

- **Ehitusaeg** 19. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** 19. sajandist pärinev hoone kehand on hilisemate ümberehituste käigus tundmatuseeni muutunud. Algselt on hoone olnud madal, poolkelpkatusega. Pooleteistkordne hoone paikneb maakivist soklil. Viilkatust katab profiilplekk. Hoone keskel paikneb sümmeetriliselt suur vintskapp. Hoone on krohvitud.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd. Säilitada hoone olemasolevad mahud ning akende jaotus.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Puuduvad kõrvalhooned ning piirded. Ehitise taga on põlistammed

KASE ALLEE 1, elumaja

Ehitusaeg 19. sajand

- **Projekti autor /meister -**
- **Hoone lühikirjeldus** Hilisemate ümberehituste tõttu on hoone kaotanud oma algse ilme. ooleteist korruselise hoone paikneb madal maakivist soklil. Viilkatust katab eterniit. Hoonekeskel paikneb sümmeetriliselt vintskapp. Hoone on kaetud osaliselt rõhtlaudisega, osaliselt püstlaudisega. Maja tagakülje vasakus tiivas paikneb hilisem ühekordne juurdeehitis.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd. Säilitada hoone olemasolevad mahud.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Tänavaküljelt piirab krundi madal lehtpuuhekk. Hoovi peal on mõned suured lehtpuud, samuti paikneb seal väike puukuur.

KASE ALLEE 3, kiriku

- **ehitiseliik** pastoraat
- **Ehitusaeg** 20. sajandi algus
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Ühekordne madal hoone paikneb maakivist soklil. Viilkatust katab eterniit. Hoone on kaetud rõhtlaudisega.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Rahuldav
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Hoone vajab remonti. Kontrollida katust ning üle vaadata sokli olukord (lääne küljelt on hoone tugevasti vajunud).
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Osaliselt piirab tänavapoolselt krundipiiri puitlippaed, osalt lehtpuuhekk. Maja otsas, põhja küljel, üksikud suured puud. Hoone taga hoovis on väike puukuur.

PAISTU TEE 1, Paistu Maarja kirik

- **Ehitusaeg** 1234. a. ,1866 läänetorn (Riia arhitekt Mathias von Holst)
- **Projekti autor /meister –**
- **Hoone lühikirjeldus** .Arhitektuurimälestis reg. nr 14595. 3-lööviline kolme traveega pikihoone, millele liitub kesklöövist veidi laiem kvadraatne koor. Viimase seinu liigendavad avarad
- segmentkaarsillustega nišid, samuti kolm lihtsa kujundusega sakramendinišši. Koori katab vestfaalipärane 8-osaline domikaalvölv, mille mõigasroided toetuvad paekivist
- nurgakonsoolidele. Lisaks W-portaalile oli portaal ka S-küljel. Piilarite ja võlvide kohta andmed puuduvad, löövide proportsioone markeerivad liseenilaadsed eendtoed W-seinas.
- harvaesinevalt oli kirikus kaks võlvidele viivat müüritreppi. Neogooti vormides torn ehit. 1866.
- **Väärtushinnang** Arhitektuurimälestis
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud**
- **Hooldustöödeks** Elementaarsed hooldustööd. Tuleks teostada interjöörü viimistlusuuringud.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Kiriku territoorium ümbritsetud madala hekiga, osaliselt ka madala maakivist aiaga. Kiriku ümber mõned suured kased.

KASE ALLEE 2, elumaja

Ehitusaeg 19. saj. lõpp 20. saj. algus

- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteist kordne elamu asetseb maakivist soklil, mis hiljem krohvitud. Viilkatust katab profiilplekk. Hoone on kaetud rõhtlaudisega. Maja keskel paiknevad sümmeetriliselt vintskapp ja väike tuulekoda.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Väga hea, hiljuti põhjalikult remonditud
- **Ettepanekud hooldustöödeks** -
- **Kõrvalhoonete,piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Kruut on eraldatud võrkaiaga ning osaliselt kuusehekiga. Hoone taga küljel paikneb väike abihoone ning ilu-ja viljapuuaed. Hoone ees, tänava ääres kaks suurt kaske.

TAMME TEE 6,

ehitiseliik elumaja

- **Ehitusaeg** 20. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Madal, pooleteist korruseline hoone asetseb krohvitud maakivist soklil. Viilkatust katab eterniit. Hoone on kaetud rõhtlaudisega.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Väga hea
- **Ettepanekud**
- **hooldustöödeks**
- -
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Krunn on osaliselt piiratud madala lehtpuuhekiga. Hoone taga asuvad abihooned (vastavalt läänes ja põhjas). Maja ees on paar suurt

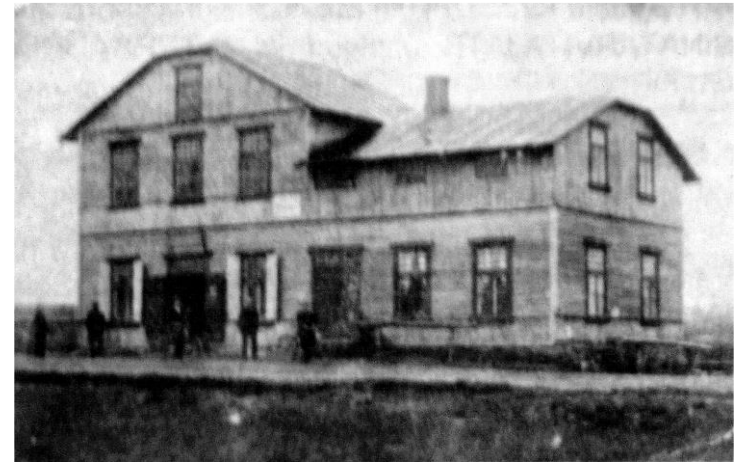
KIRIKU TEE 10, elumaja

- **Ehitusaeg** 20. sajandi algus
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteist korruseline hoone paikneb madalal maakivist soklil. Hoone viilkatust katab eterniit. Maja katab osaliselt rõhtlaudis, otsaviiludel püstlaudis.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd. Kontrollida katuse seisukorda (lääne küljel ulatuslik sambla vohamine)
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Kruut on piiratud vörkaiaaga. Hoone taga paikneb pisike abihoone. Hoone mõlemal küljel paiknevad suured viljapuud.

KIRIKU TEE 2, elumaja

- **Ehitusaeg** 1908-1910 (?)
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Kahekordne hoone paikneb maakivist soklil. Erikujulist katust katab eterniit. Algselt puitvoodriga hoone on 20. sajandi 30-ndatel krohvitud. Hoonel on kahese klaasijaotusega aknad, mis paiknevad otsafassaadil sümmeetriliselt. Ajalooliselt on maja kuulunud Paistu kaubatarvitajate Ühisusele.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd. Kontrollida katuse seisukorda. Krohviparandused. Säilitada
- hoone mahud ning akende jaotus.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes otsaga. Hoone põhja küljel paikneb hilisem kuur ning väike ilupuuaed. Maanteepoolisel küljel on 20.sajandi lõpul istutatud elupuud ning pöösad.

Apteegi, apteek

- **Ehitusaeg** 1930. aastad
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Kahe kordne puitsõrestik maja asetseb madal soklil. Hoone eriilmelist katust katab tsingitud terasplekk. Hoone on krohvitud. Hoone on rajatud 1930. aastatel väga soisele alale. Ajalooliselt on hoones asunud apteek, mis olevat veel 1990. aastate keskpaigani seal töötanud. Tänapäevaks on hoone tühi.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Halb
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Hoone on hävimisohus. Hoone seisab tühjana, ning on väga halvas olukorras. Erinevad kahjustused on põhiliselt tingitud niiskusest (kuna paikneb soisel alal), ka ei ole ehitis vandalismi eest kaitstud. Endisele apteegile tuleks leida uus funktsioon ning kiiremas korras alustada remonttöödega. Kontrollida hoone konstruktsioonide seisundit, üle vaadata sokli olukord.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Hoone juurde kuuluvad kaks abihoonet, mis tänapäevaks samuti peaaegu hävinud on. Krundil kasvavad mõned üksikud suured lehtpuud, kahjuks on tänapäevaks hoone ümbrus võsastunud.

KIRIKU TEE 6, elumaja

- **Ehitusaeg** 20. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Madal ühekordne hoone asetseb maakivist soklil. Hoone viilkatust katab profiilplekk. Hoone on kaetud rõhtlaudisega, otsaviilud püstlaudisega.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik hoone
- **Seisukorra hinnang** Väga hea, hiljuti põhjalikult remonditud.
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- -
- **Kõrvalhoonete,piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoone paikneb tänava suhtes küljega. Krunt on piiratud puitlippaiaga. Maja taga, hoovisasub pisike abihoone ning mõned viljapuud. Tänaval ääres, krundi piiril suur kask.

MURI talu, elumaja

- **Ehitusaeg** 19. saj. lõpp (1883?)
- **Projekti autor /meister** Mats Neumann
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteist kordne elamu asetseb maakivist soklil. Viilaktust katab eterniit. Hoone kagu osas paikneb hilisem juurdeehitis, maja on tänaseks L-kujulise põhiplaaniga. Elamu on kaetud horisontaalse laudisega.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Väga hea
- Elamu juurde kuuluvad 1886. aastal ehitatud maakivist ait, kelder. Talu ei ole aiaga piiratud.
- Hoovis kasvavad erinevat liiki põõsad ning põlispuud.

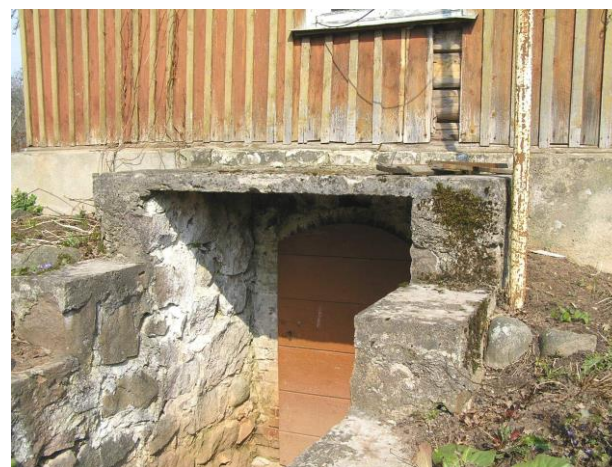
Linsi talu , elumaja

- **Ehitusaeg** 19. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Ühekordne rehielamu asetseb madalal soklil. Hoone on rõhtpalkidest. Viilkatust katab eterniit. Säilinud on esialgne hoonejaotus – elumaja ja majandusosa.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Rahuldav
- **Ettepanekud**
- **hooldustöödeks**
- Vajab remonti. Kontrollida tuleks katust.
- **Kõrvalhoonete,piirdeaedade, haljastuse**
- **jms kirjeldus**
- Talu juurde kuuluvad elumajaga samaaegselt ehitatud palkidest ait, hilisemad laut ja kuur.Talukompleks ei ole aia/taraga piiratud, ainult lauda ees on aedik loomade jaoks.

Kalda talu, elumaja

- **Ehitusaeg** 19. sajand
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Ühekordne, väike elamu asetseb maakivist soklil. Maja katab tuuleliistuga üle löödud püstlaudis. Hoone all on kelder, sissepääsuga idast. Elamul on hilisem juurdeehitus tuulekoja näol (läänes). Viilkatust katab eterniit.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Kontrollida hoone katust ning üle vaadata sokkel.
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Kompleksi kuuluvad elamuga samaaegselt ehitatud laut, hilisem kuur ning 1990tel ehitatud garaaž-elamu ning saun. Elumaja on piiratud vörkaiaaga, maja ümber on palju põõsaid ning püsililli. Laut Garaaž-

REBASE talu, elumaja

- **Ehitusaeg** 19. sajandi lõpp
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Ühekordne elamu paikneb madalal maakivist soklil. Poolkelpkatust katab eterniit. Elamus on säilinud esialgne ruumijaotus, kus ühes otsas paiknevad eluruumid, ning teine ots on ümberkohandatud majandusruumiks. Esindab piirkonnale tüüpilist ajaloolist elamu tüüpi. Kaetud püstlaudisega.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud**
- **hooldustöödeks**
- Säilitada olemasolevad mahud ning akende jaotus.
- **Kõrvalhoonete,**
- **piirdeaedade, haljastuse**
- **jms kirjeldus**
- Hoonel on hilisemad, 20. sajandi keskaigast, pärinevad kõrvalhooned. Taluõuel kasvavad üksikud suured puud ning kuuskede grupp. Elamu taga paikneb 20. sajandil rajatud väike viljapuuäed.

Sillaotsa talu, elumaja

- **Ehitusaeg** 19. saj. lõpp - 20. sajand (vana), 20. sajand. (uus maja)
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Talu piires on kaks elumaja- nn uus ja vana. Vana maja puhul on tegemist madala, ühekordse, ümberehitatud rehielamuga. Hoone viilkatust katab profiilplekk. Maja on kaetud rõhtlaudisega. Uus maja kahekordne elamu, mis asetseb madalal betoonsoklil. Hoone viilkatust katab profiilplekk. Elamu on kaetud rõhtlaudisega.
- **Väärtushinnang** Miljööväärtuslikud hooned
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Elementaarsed hooldustööd
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoonete juurde kuulub osaliselt maakivist, osalt kergplokkidest ehitatud

Otsa 2, elumaja

- **Ehitusaeg** 19. sajandi lõpp
- **Projekti autor /meister** –
- **Hoone lühikirjeldus** Madal, ühekordne elamu on ümber ehitatud rehiamust. Samas on säilinud rehiamule
- omane maht ning ka ruumijaotus (hoone ühes otsas paikneb garaaž). Hoone asetseb madalal
- maakivist soklil ning viilkatust katab eterniit.
- Piirkonna tüüpiline ajalooline elamu tüüp, mis on hilisemal ajal pisut ümber ehitatud. Kaetud rõhtlaudisega.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Hea
- **Ettepanekud**
- **hooldustöödeks**
- Säilitada olemasolevad mahud ning akende jaotus.
- **Kõrvalhoonete,**
- **piirdeaedade, haljastuse**
- **jms kirjeldus**
- Hoone juurde kuulub nõukogude perioodil rajatud kelder. Krunti ilmestavad lehtpuuhekid
- ning suured põlispuud.

Otsa talu, elumaja

- **Ehitusaeg** 20. sajandi algus
- **Projekti autor /meister** -
- **Hoone lühikirjeldus** Pooleteist kordne hoone paikneb kõrgel maakivist soklil. Viilkatust katab eterniit. Elamus on säilinud esialgne ruumijaotus, kus ühes otsas paiknevad eluruumid, ning teine ots on ümberkohandatud majandusruumiks. Esindab piirkonnale tüüpilist ajaloolist elamu tüüpi.
- Üsna ebatavaline on hoone asukoht – paikneb orus. Kaetud rõhtlaudisega.
- **Väärtushinnang** Väga väärtuslik
- **Seisukorra hinnang** Rahuldav
- **Ettepanekud hooldustöödeks**
- Säilitada olemasolevad mahud ning akende jaotus
- **Kõrvalhoonete, piirdeaedade, haljastuse jms kirjeldus**
- Hoonel on maakivist kõrvalhoone (algselt ait). Osaliselt mäe nõlva sisse kaevatud, maakividest sissepääsuga kelder. Talu hoovis kasvavad mõned põlispuud ning 20. sajandil rajatud väike viljapuude aed

Tunnetuslik miljö on individuaalne ja isiklikest kogemustest, mälestusest ja emotsioonidest lähtuv.

Seega on oluline, et vallavalitsus kehtestaks miljööalad ning nende kaitse- ja kasutustingimused – selline eeskuju paneks ka kohalikud elanikud oma elukohta väärtustama ning mõtisklema tunnetusliku miljö üle.

Oluline, et kohalikud hindaksid oma kodukohta ning märkaks sealset ainulaadset miljööd. Mõistlik on lähtuda põhimõttest, et mida rohkem kohalik elanik teab, milliseid väärtusi tema kodukant omab, seda paremini suudetakse kohalikku keskkonda säilitada.

Oma elamu kaasajastamine ja elutingimuste parandamine on täiesti loomulik protsess, sageli aga kasutatakse ümberehitusel ebasobivaid materjale ning ajalooline hoone saab moonutatud ning ebasobiva ilme. Tihti paigaldatakse elamutele sobimatuid plastikaknaid, soojustatakse maja väljast poolt, tõstetakse katuseharja, vahetatakse katusekatte materjali jms.

Tulemuseks on majad, mis ei kanna edasi piirkonna traditsioonilist ehitusajalugu ning iseloomulikku miljööd. Oluline et ei unustata väikese asula ajaloolist identiteeti.

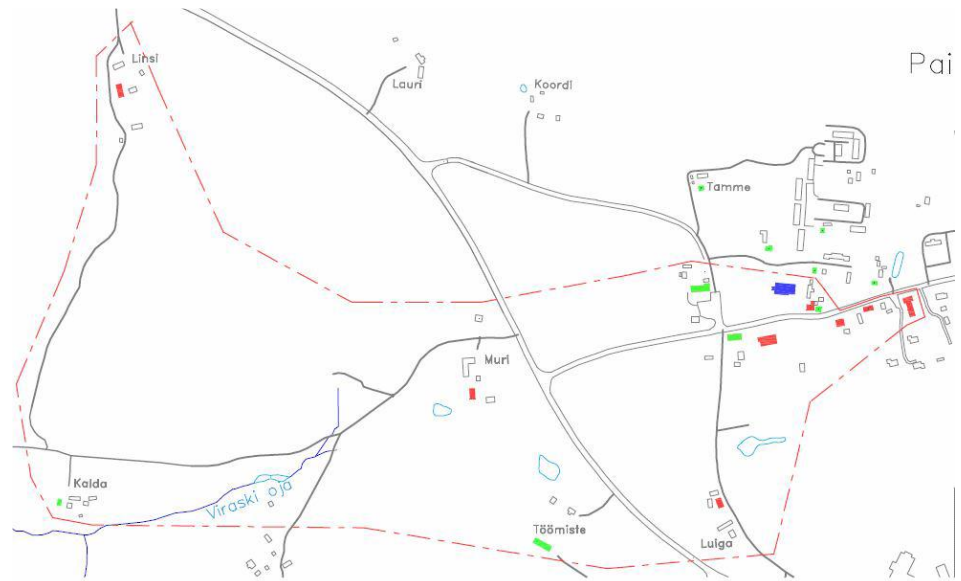
Seetõttu tuleb uute hoonestuspiirkondade kõrval tagada ka vanade, ajalooliste piirkondade säilimine. Miljööväärtuslike alade loomine pole arengu takistamine vaid küla ajaloolise identiteedi alalhoidmine. Miljööväärtuslike hoonestusalade eesmärgiks on säilitada mitmekihiline ja paljutähenduslik terviklik keskkond, tänavate ja kinnistute struktuur, maastikuelemendid, arhitektuurse miljöö eripära, väärtuslikele aladele avanevad vaated jms.

Miljööalad aitavad kohalikel elanikel väärtustada oma elukeskkonda. Kuna tegemist on aja jooksul välja kujunenud traditsioonilise külamiljööga, on see kohalikele tuttav ning turvaline kodupaik. Suur osa inimesi samastab end oma kodukohaga ja sellest eemal olles igatseb sinna tagasi. Eestlased leiavad sageli, et nende juured on maal.

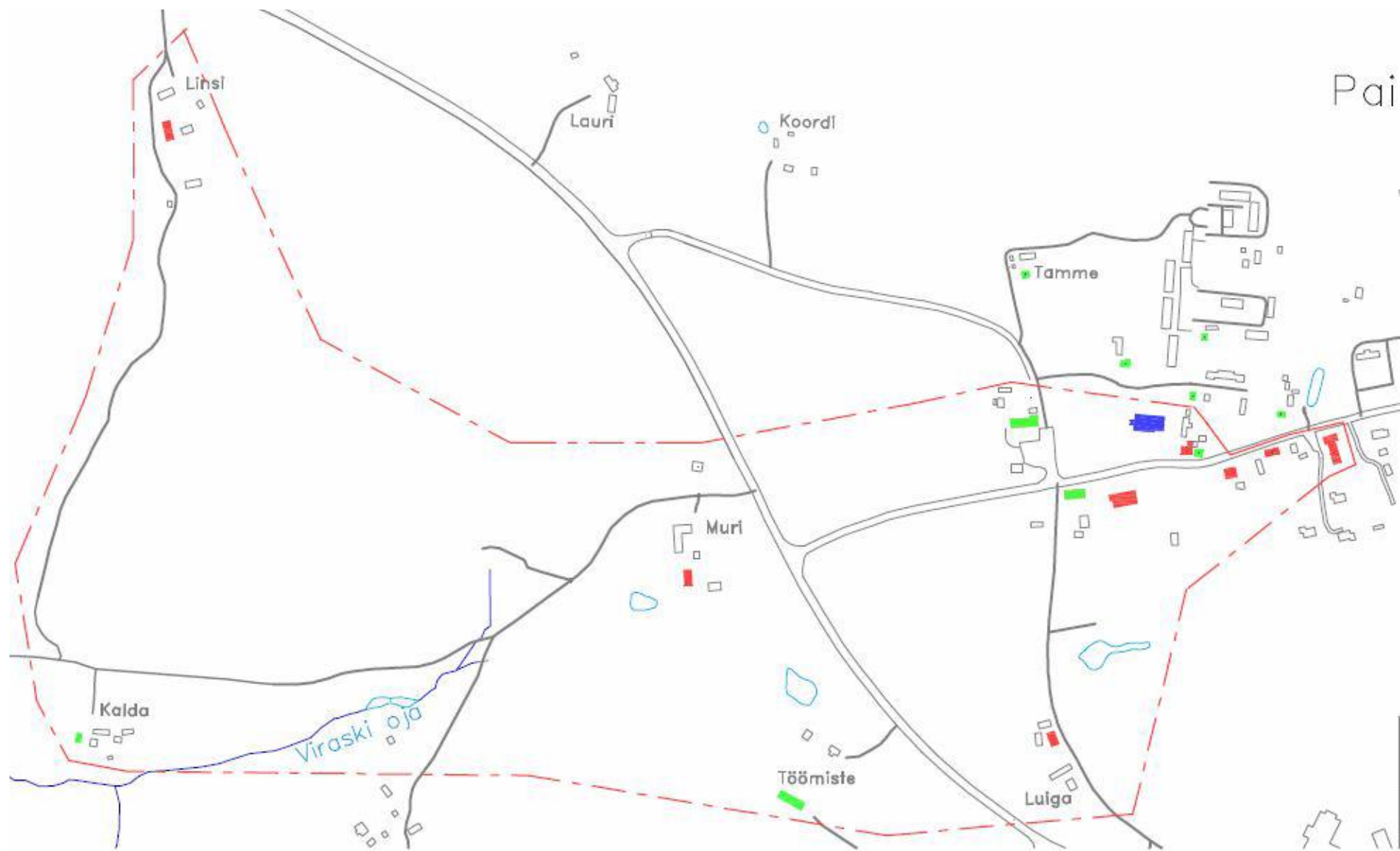
Miljööväärtuslike hoonestuspiirkondade määramise vajalikkust tingibki asjaolu, et säiliks omanäoline kodukoht, mis kannab endas tugevat identiteediväärtust.

ETTEPANEKUD MILJÖÖVÄÄRTUSLIKE HOONESTUSALADE MÄÄRAMISEKS

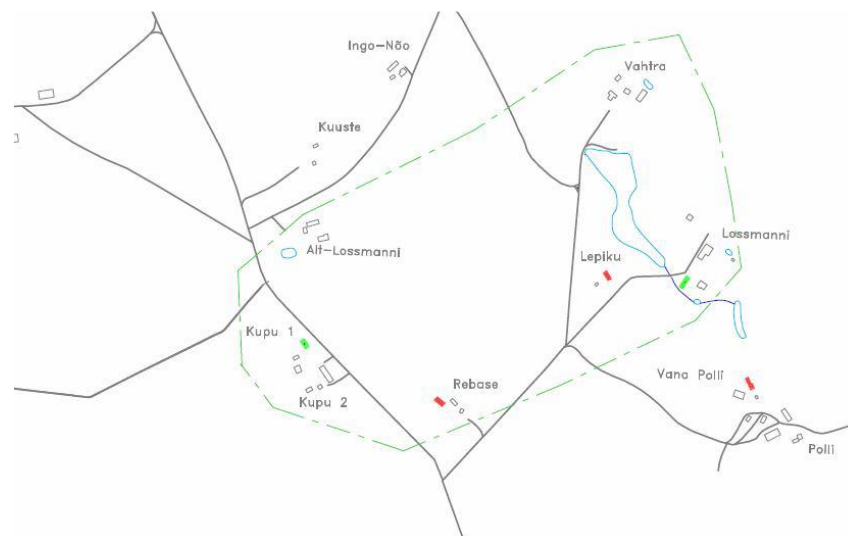
- **Paistu küla läänepoolne piirkond**
- Piirkonnale on iseloomulikud ajaloolised talud, mis pärinevad 19. sajandi lõpust, 20. sajandi algusest. Miljööväärtuslikku piirkonda iseloomustab piirnemine lõunast maalilise Paistu põrguoruga ja lookleva Viraski ojaga. Eriti kaunis vaade avaneb Kalda talu maadelt.
- Hoonestuspiirkonna piirdesse jääb osaliselt ka Paistu aleviku lääne poolne osa, mis moodustab aleviku ajaloolise tuumiku.

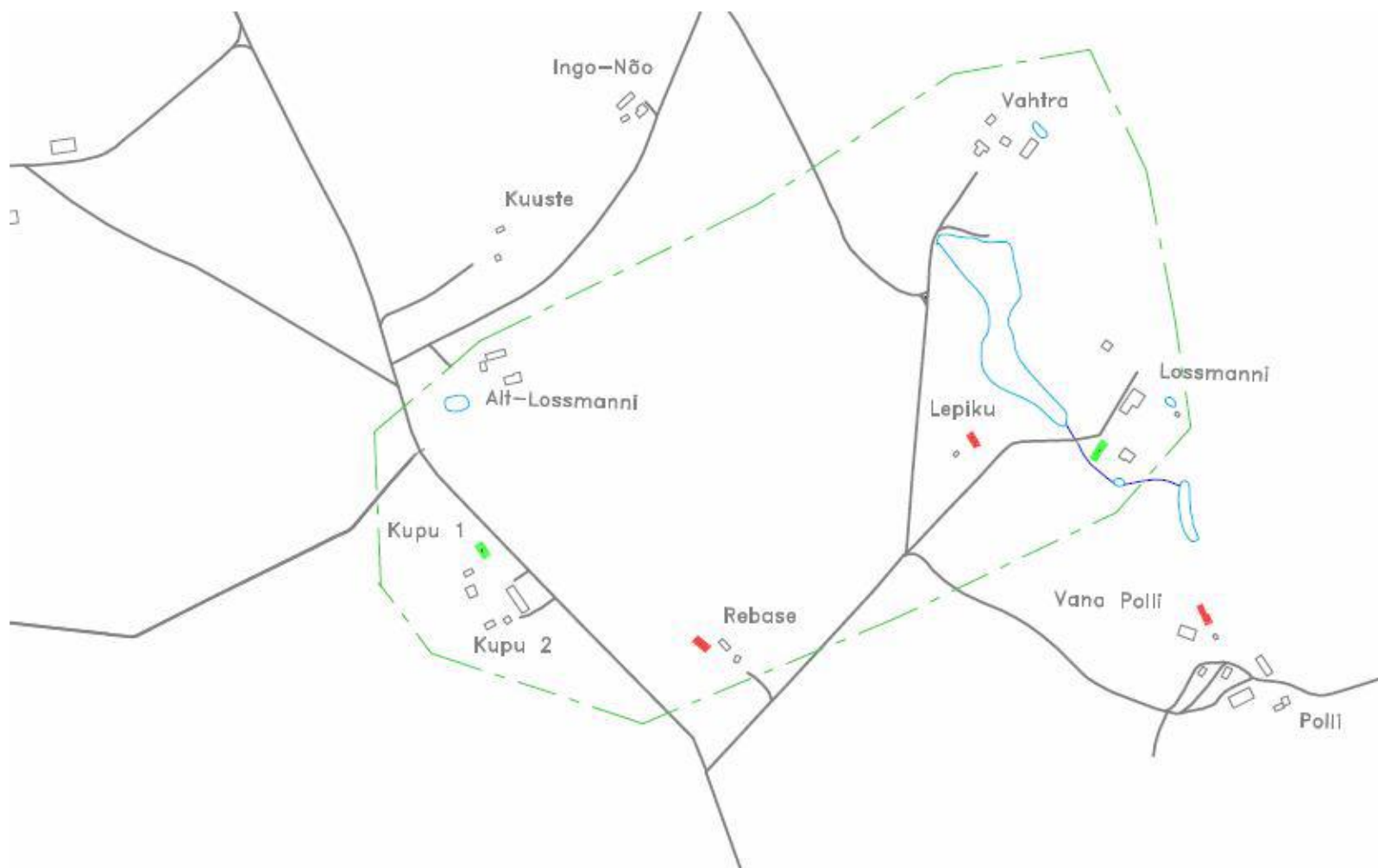

Pai

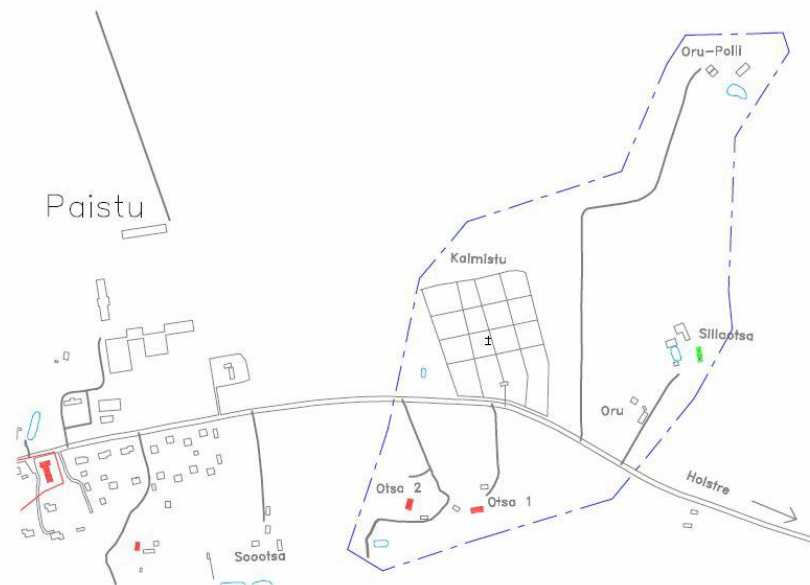

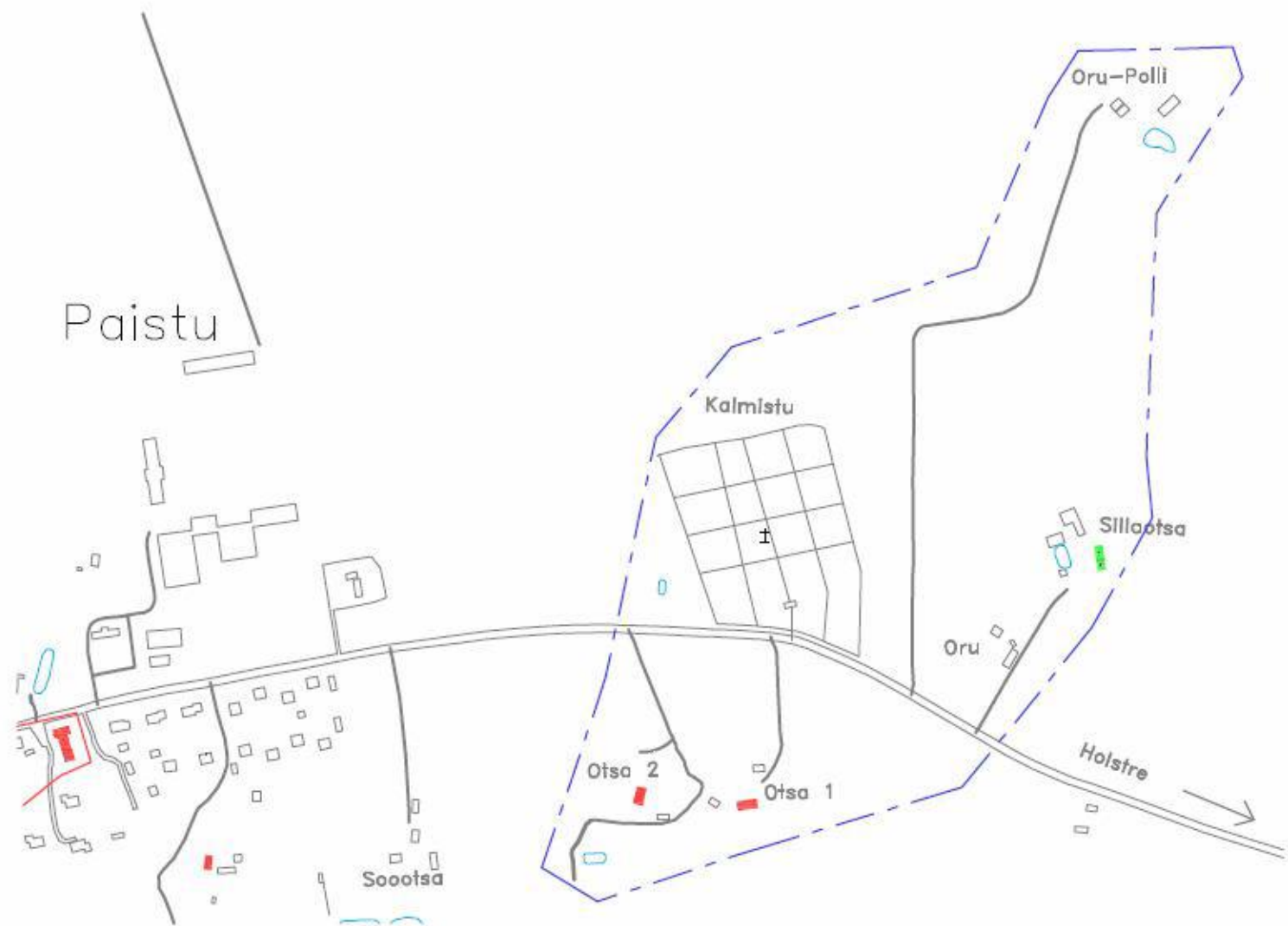
- **Paistu küla kirdepoolne piirkond**
- Piirkonnas asuvad mõned ajaloolised talud, kuid on ka 20. sajandil ehitatud taluhooneid.
- Talud paiknevad üsna tihedalt koos. Piirkonna ida osas asuvad suured metsamassiivid

- **Paistu küla kagupoolne piirkond**
- Piirkonnas asub 19. sajandi lõpu 20. sajandi alguse kihelkonnakalmistute silmapaistev näide – Paistu kalmistu. Alal paiknevad mõned 19. sajandi lõpul rajatud talud ning hilisemate kruntimisega on moodustunud ka uuemaid talukomplekse.
- Looduslikult on piirkond üsna soine ning seetõttu paiknevad alal väikesed talukompleksid.
- Ajalooliselt on piirkonnas asunud veel väikemajapidamisi, mis tänaseks on hävinud.

Üldised soovitused

- Miljööväärtuslikel hoonestusaladel on oluline, et hoitaks neile iseloomulikku mahulist ja plaanistruktuuri. Seega on väärtuslikes piirkondades vaja säilitada väljakujunenud ajaloolised teed ja tänavad, krundijaotus, kruntide suurus, hoonete paigutus krundil ning teede-tänavade suhtes, väärtustatud hooned, nende mahud, katusekalded ja arhitektuuritraditsioonid. Oluline on järgida iseloomulikku haljastust, kruntide piirdeid ja asendit, samuti nende kõrgust ja materjali

- Väga väärtuslikud, väärtuslikud ja miljööväärtuslikud hooned kuuluvad säilitamisele ning vajavad säästvat restaureerivat lähenemist.
- Säilitada ajalooliselt väljakujunenud plaani- ja hoonestusstruktuur ning ruumielemendid (tänavaruumid, väljakud, sisehoovid, piirded, pargid)
- Väga väärtuslikel ja väärtuslikel hoonetel ei ole lubatud paigaldada plastikaknaid ega kasutada mittenaturaalseid materjale välisviimistluses. Samuti on keelatud paigaldada metalluksi.
- Eelpoolnimetatud materjale tuleks miljööaladel üleüldiselt vältida.
- Vältida hoonestuse suuri mahulisi erinevusi.
- Säilitada võimalusel hoonete ajaloolised funktsioonid.
- Miljööväärtuslike hoonestusaladega vahetult piirnevatel aladel tuleb ehitustegevusel arvestada sujuvat üleminekut miljööalal olemasolevale hoonestusele.
- Parkimisalade rajamiseks ei tohi kasutada haljasalade pinda.
- Käesolevas töös tehtud ettepanekuid on soovitatav arvestada detail- või teemaplaneeringus ning projekteerimistingimuste ja ehitusprojektide koostamisel.
- Mistahes ehitustegevus (ehitamine, remontimine, piirdeaedade ehitus või muutmine jms) tuleb kooskõlastada Paistu Vallavalitsusega.

Olemasolev hoonestus

- **Peahooned, mis on hinnatud väga väärtuslikuks, väärtuslikuks või miljööliselt väärtuslikuks, ei ole lubatud lammutada ega mahuliselt ja kujunduslikult ümber ehitada (s.h muuta akna- ja uksetüüpe) ega üldjuhul lisada korruseid.**
- **Miljööliselt ja arhitektuurselt väga väärtuslikuks tunnistatud hooned, mis hävivad õnnetuse, hoolimatuse või pahatahtlikkuse tagajärjel, tuleb taastada oma algsel kujul (k.a konstruktsiooni algne tüüp ja materjal).**
- **Väga väärtuslikke, väärtuslikke ja miljööväärtuslikke hooneid ei ole lubatud üldjuhul lammutada. Lammutamine on lubatud vaid juhul, kui hoone tehniline seisukord ei võimalda hoonet säilitada s. o juhul kui hävinud on hoone kandeseinad. Vundamenti, kandeseinte alumisi osi, vahelagesid, treppe, avatäiteid, katust jne on võimalik taastada ja nende halb tehniline seisukord pole argumendiks hoone lammutamiseks. Hoone tehnilise seisukorra hindamiseks tuleb koostada ekspertiis.**

- Katusekorruse võib välja ehitada ainult olemasolevas pööningu mahus. Erandkorras on lubatud katuseharja ja -räästa tõstmine, mille võimalikkus ja ulatus otsustatakse igal hoonel individuaalselt.
- Väga väärtuslikel ja väärtuslikel hoonetel on katuseharja ja -räästa tõstmine keelatud.
- Katuseakende ja -uukide ehitamine otsustatakse igal konkreetsel objektil eskiisprojektiga, soovitatav on uukide ja akende lisamine hoovi poole.
- Hoonete uuendamisel lähtuda ehitusaegsest stiilist ja väliskujundusest. Oluline on säilitada fassaadide algupäraseid detailid (voodrilaudis, aknapiirded, aknad, ukSED, puitdekoor jne)
- Väga väärtuslikel ja väärtuslikel hoonetel ei ole lubatud katusekattematerjalina kasutada profiilplekki ja S-kivi imiteerivaid katusekattematerjale.
- Väga väärtuslikel ja väärtuslikel hoonetel ei ole lubatud välisseinte soojustamine väljast.
- Muid hooneid väljastpoolt soojustades tuleb taastada akende paigutus välisvoodriga ühes pinnas nende välja poole tõstmisega.
- Hooneid ei ole lubatud värvida erksates toonides ning valgeks. Värvimisel tuleb kasutada traditsioonilisi värve ning naturaalseid värvitoone (puidu puhul linaõlivärve, krohvi puhul lubi- või silikaatvärve).
- Suureulatuslikumad ümberehitamised, laiendamised ja fassaadi muutvad remonttööd tuleb teha projekti alusel, milles tuleb arvestada ümbruskonnas väljakujunenud arhitektuuritavasid.

- Maksimaalselt tuleb säilitada kruntidel ja tänaval piirkonnale iseloomulik haljastus
- Kruntide maksimaalne täisehitamise protsent on lubatud 20 – 25 %.
- Väga väärtuslikud, väärtuslikud ja miljööväärtuslikud hooned kuuluvad säilitamisele ja vajavad säästvat restaureerimist.
- Majanduslikud kaalutlused ei ole aluseks erandite tegemisel.

.

Uushoonestus

- **Uute ehituste rajamisel tuleb arvestada ajalooliselt väljakujunenud hoonestus- ja plaanistruktuuri.**
- **Hävinud hoonete kohad või tühjad krundid on soovitatav hoonestada olemasolevat vana vundamenti järgivate hoonetega.**
- **Uue maja kõrgus peab vastama piirkonna traditsioonilisele räästa-ja harjakõrgusele.**
- **Kui ajalooline hoone on hävinud või lammutatakse, ei tohi uue hoone maht reeglina ületada hävinud hoone mahtu.**
- **Uued hooned tuleb ehitada väljakujunenud ehitusjoonele.**
- **Uusehitiste projekteerimisel tuleb arvestada ajaloolise keskkonna miljööd vältimaks uushoonestuse domineerimist ning miljööväärtusliku tänavapildi lõhkumist.**

Mida arvab küsitluses osalenud vallaelanik?

Küsitlusele vastas 48 inimest, mis moodustab küla elanikest umbes 14%.

Milliseid ilusaid (omapäraseid, huvitavaid) kohti oma koduvallas nimetad?

Paistu põrguorg 84%

Valla järved – Aidu, Loodi, Kõlu, Pirmastu, Tilli, Holstre, Mustjärv 42%

Holstre-Polli mäed/ keskus 33%

Paistu Maarja kirik/ kiriku aed 15%

Loodi mõisa matkarada 10%

Viru mägi/ vaade Viru mäelt Viljandi poole 10%

Siniallikas/ Siniallika järv 8%

Paistu kalmistu 8%

Hendrikumõisa – Kihu tee 6%

Vaade Hendrikumõisast Paistule 6%

Polli mets 6%

Loodi lehispuistu 6%

35

Paistu spordiväljak 6%

Paistu kaseallee 2%

Animäe, Hendrikumõisa vaated 2%

Paistu kool 2%

Tõllamäe tamm 2%

Kindrali mägi 2%

Mulgi mees 2%

Oma kodu! 2%

Paistu aleviku „märk“, idee, sümbol

Paistu Maarja kirik 48%

„Mulgi mees“ 46%

Paistu põrguorg 4%

Paistu vallamaja 4%

Lipuväljak 2%

„Mulgi küla“ 2%

Küla omapärana oli mitmel korral välja toodud Paistu valla tunnuslause – parim paik elamiseks. 80% vastanute seast avaldub Paistu omapära hooldatud, korrastatud ümbruses, Rajatud tud on valgustatud teed ning üldine arhitektuurne kooslus on harmooniline. Veel toodi välja, et aleviku planeering on hea, kuna uuemad EKE-tared ja korterelamud paiknevad asumi äärealadel ning seetõttu ei lõhu keskset, hästi säilinud ajaloolist keskkonda. Esimese küsimuse puhul nimetati koduvalla omapäraks Paistu põrguorgu ning just loodust nimetabki 47% vastanutest aleviku omapäraks.

12, 5% elanikest leiab aga, et küla ei ole omapärane.

Esile toomist väärrib ühe vastanu arvamus, et iga inimese kodu on omapärane ja ilus.

Kuidas hindad aleviku üldist (sh ehituslikku) keskkonda? Milline osa meeldib?
Milline osa ei meeldi?

Oodatult oli sellele küsimusele vastuseid ühest äärmusest teise. Suurem enamik vastanuist leiab siiski, et hooned on omavahel kooskõlas ja sobivad. Keskkond on rahulik ja meeldiv.

Ühe vastanu meelest meenutab Paistu ehituskeskkond „Pipi Pikksukka Segasummasuvilat“.

Vastustest võis lugeda ka näiteks: „hea et ei ole üle pakutud materjalidega ning klantskunstaedadega“.

Lause iseloomustab hästi mulkide üldist suhtumist, sest hinnatakse traditsioone ja konservatiivset lähenemist.

27% vastanuile ei meeldinud töökodade ümbrus, mis on korrast ära, räämas ning rikub küla

üldist, hooldatud keskkonda. 18% vastanuist soovib kortermajade korrastamist, renoveerimist, „röömsaid värve“. 10% elanikest leidis, et „Apteegi tiigi“ ümbrus ja park tuleks korrastada.

**Millised olemasolevad hooned on tähtsad aleviku üldilme (miljöö)
seisukohalt ning
vajaks kindlasti säilitamist ja korrastamist olemasoleval kujul?**

- **Kirik 63%**
- **Rahvamaja 42%**
- **Arsti maja 31%**
- **Vallamaja/ raamatukogu 25%**
- **Kõik avalikud hooned 20%**
- **Hooldekodu 19%**
- **Kaupluse hoone 15%**
- **Kiriku kantselei hoone 6%**
- **Apteegi maja 6%**
- **Rõhutati veelkord, et kortermajad tuleks ühtse projekti järgi renoveerida.**
- **Kiriku kantseleihoonet soovitati korrastada.**

Kas ja milliseid uusi hooneid lubaksid ehitada Paistu ?

- Ükskõikseid vastuseid oli 10%. Pakuti välja, et ehitada tohiks 1-2 korrusega rida- ja ühepereelamuid ja mitmel korral oli välja toodud piirkonnad, kuhu sellised hooned sobiksid (aleviku äärealadele, lääne osas). 13% vastanuist ei soovi näha külas rohkem kui 3 korrusega kortermaju.
- Elu kvaliteedi parandamiseks soovitakse alevikus näha uut kauplust, lasteaeda ja miks mitte ka koolimaja (Paistu kool asub Sultsi külas).
- Vastanud on rõhutanud spordiväljaku korrastamise ning terviseradade loomise vajadust männikusse. Elanikud soovivad alevikus näha lastemänguväljakut.
- * Ligi 15% vastanuist on välja toonud Paistu oru korrastamist, seal hulgas veekogu süvendamist, et oleks ujumisvõimalus.
- Järgnevalt on välja toodud huvitavamad vastused:
„Töökoja hooned võiks ümber kohandada nt spordisaali tarbeks ...“; „Lubaks ehitada hooneid, mis arvestavad kohalikku ehituslaadi, see punkt peaks kirjas olema ka valla detailplaneeringus ...“; „lubaks ehitada kõike, mis on inim- ja keskkonnasõbralik ...“; „spordiväljakule võiks ehitada katusealuse, mida saaks ka lavana kasutada ...“; „sooviksin näha noorte vabaaja veetmise kohti ...“; „uute kruntide eraldamine ning neile eramajade ehitamine ...“
Alevikus soovitakse näha kaubanduskeskust, tanklat ja seiklusparki.

**TÄNAN MAGISTRAND KARIN KUKE TÖÖ ESITLUSE
KUULAMISE JA KAASAMÕTLEMISE EEST!**

**KASUTAN VÕIMALUST TUTVUSTADA PAISTU VALLAMAJA
KÕRVALE E HITATAVA SOTSIAALKESKUSE PROJEKTI**

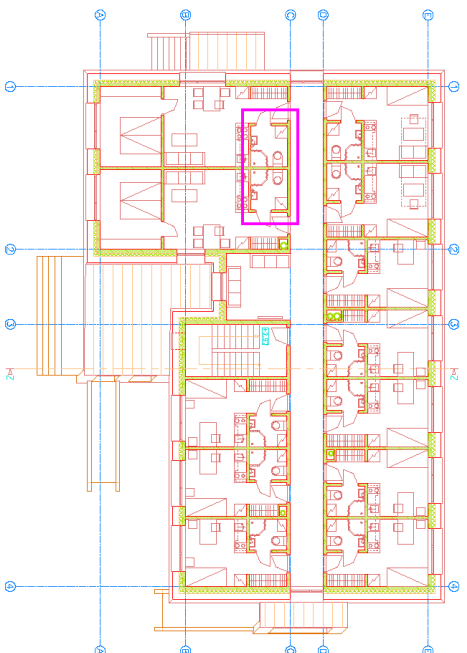
**PROJEKTEERIJA AS EKE PROJEKT,
EHITUSAEG 2012,
ORIENTEERUV MAKSUMUS 8,5 MILJ. EEK**

**OTSTARVE – ELAMISPINNAD TOETATUD ELAMISEKS
RAHASTAJAD: KOIT PROGRAMM, OMAVALITSUS**

		Valgusdisein, Põhisead, Põh	
---	--	---	--

On aeg kaasa rääkida!

